

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньою програмою Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
на тему: «**Податок на прибуток підприємств у податковій системі України**»

Виконавець:

Студентка 47 групи ЦЗВФН

Ярошинська Анна Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах повномасштабної війни України з Російською Федерацією, важливо всіляко підтримувати економіку країни. Одним із ключових аспектів підтримки економічної стабільності є податкова система, і уряди повинні максимізувати її ефективність. Ефективне функціонування податкової системи є одним із найважливіших і визначальних елементів національної діяльності.

З одного боку, податкове навантаження на діяльність підприємців не повинно суттєво впливати. Це пов'язано з тим, що більшість підприємців і звичайних громадян зазнають матеріальних втрат внаслідок бойових дій, ракетних обстрілів, відсутності світла та інших несприятливих обставин.

З іншого боку, рівень податкових надходжень має бути достатнім для покриття найважливіших державних видатків. У таких умовах держава має максимально задовольняти, як власні потреби в наповненні бюджету та забезпеченні нормального функціонування у цілому, так і потреби бізнесу в адекватному та зваженому підході до формування податкового тягаря.

Забезпечення держави фінансовими ресурсами, виконання нею завдань і функцій залежить від податків, реалізованих у податковій системі. Податки є одним із інструментів формування частини доходів юридичних і фізичних осіб на користь органів державної влади та місцевого самоврядування.

У сучасній ситуації податок на прибуток є одним із основних податкових інструментів регулювання діяльності підприємств, тому важливо визначити оптимальний рівень оподаткування та розподіл податкового тягаря на підприємства.

Податок на прибуток підприємств окрім великого податкового значення (наповнення державного та місцевих бюджетів), також має далекосяжні впливи на економічні процеси (інвестиційна активність, накопичення капіталу, сукупне споживання, підприємницька активність). Цей вплив досягається як через диференціацію податкових ставок для різних видів

діяльності, так і через механізм податкового стимулювання виробництва пріоритетних товарів.

Ефективне використання цього механізму податкової політики може забезпечити достатність державного та місцевого бюджетів, економічне зростання, підвищення платоспроможності населення та покращення показників національної фінансової безпеки.

У промислово-розвинених країнах значна кількість податкових надходжень до бюджету складається з оподаткування прибутку підприємств. Це свідчить про важливість розуміння впливу податкової політики на бізнес-операції та загальні податкові надходження.

Теоретичним дослідженням податку на прибуток займалася велика кількість зарубіжних і вітчизняних вчених: Гаман Г.О, Гуренко Т.О., Дерев'янка С. І., Куць Т.В., Півкуля В.А., Серкіна М.С., Кучер С.В., Суходоля М.В., Ковач С.О.. Історичний аспект розвитку прибуткового оподаткування досліджували: Бечко П.К., Федосова В., Опарін В., Кошук Т., Воробйова Ю.М., Дєєва Н.М., Редіна Н.І., Безверхий К., Серебрянський Д.М., Пасько Т.О.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів податку на прибуток, задля збільшення обсягів ресурсів державного бюджету та посилення регулюючої ролі податку на розвиток економіки. Задля досягнення цієї мети нами були поставлені та виконані наступні завдання:

- визначити основні поняття економічної сутності податку на прибуток;
- дослідити історичний розвиток системи оподаткування прибутку підприємств в Україні;
- розглянути механізм стягнення податку на прибуток підприємств;
- визначити роль податку на прибуток підприємств у формуванні бюджетів усіх рівнів;
- оцінити результати регулюючого впливу податку на прибуток підприємств на економіку держави;

- виявити проблеми стягнення податку на прибуток підприємств в податковій системі України;
- провести порівняльний аналіз систем оподаткування прибутку підприємств в Україні та Польщі;
- розробити рекомендації щодо вирішення проблем оподаткування податком на прибуток підприємств у податковій системі України.

Об'єктом дослідження є податок на прибуток в Україні, економічні відносини та взаємодія держави з платниками податків у процесі застосування податкових норм.

Предметом дослідження є податок на прибуток підприємств у податковій системі України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі були застосовані такі методи: загальнонаукові та специфічні методи для розкриття економічної сутності поняття «податок на прибуток підприємств», що передбачає розгляд теоретичних підходів; історичний метод використовувався для дослідження етапів розвитку податку на прибуток; правовий аналіз для оцінки чинного механізму стягнення податку на прибуток, включаючи поглиблене вивчення чинного законодавства; за допомогою методу порівняння використовувався порівняльний аналіз податку на прибуток України та Польщі; табличні методи для візуального представлення статистичного матеріалу; аналіз, узагальнення, групування і порівняння для методів розробки рекомендацій щодо вирішення проблем оподаткування податком на прибуток підприємств у податковій системі України.

Інформаційна база дослідження. Чинне законодавство та нормативні акти, які стосуються податку на прибуток підприємств в Україні, Податковий кодекс України, дані про стягнення податку на прибуток на різних рівнях бюджету, наукові статті та публікації в галузі податкового права та економіки, результати аналізу економічних показників України, статистичні дані податку на прибуток Польщі, вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, підручники, посібники, інтернет – ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 58 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ» визначена економічна сутність податку на прибуток підприємств. Виокремлені етапи розвитку прибуткового оподаткування підприємств у податковій системі України. Досліджено механізм стягнення податку на прибуток з підприємств в Україні.

У другому розділі «АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ» визначена роль податку на прибуток підприємств у формуванні бюджетів усіх рівнів. Оцінено результати регулюючого впливу податку на прибуток підприємств на економіку держави. Виявлено проблеми стягнення податку на прибуток підприємств в податковій системі України.

У третьому розділі «НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ» проведено порівняльний аналіз систем оподаткування прибутку підприємств в Україні та Польщі. Розроблені рекомендації щодо вирішення проблем оподаткування податком на прибуток підприємств у податковій системі України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. У роботі встановлено під час дослідження, що податок на прибуток підприємств є прямим податком, який спрямований до державного бюджету за визначеною законодавством України ставкою, для покриття видатків і для реалізації соціально-економічних заходів держави. Економічна сутність податку на прибуток підприємств розкривається через сукупність фінансових відносин між державою і платником податків з приводу вилучення частини прибутку у прямій залежності від його розміру з метою формування фінансової бази держави для виконання останньою своїх соціально-економічних функцій.

2. Виокремлені етапи розвитку прибуткового оподаткування підприємств у податковій системі України. З'ясовано, що податок на прибуток пройшов тривалий період у своєму формуванні. У науковій практиці прийнято виділяти шість етапів цього процесу, які дали можливість глибше зрозуміти сучасний стан оподаткування прибутку та оцінити можливість кращого розуміння можливих напрямків його подальшого розвитку.

3. Досліджено механізм стягнення податку на прибуток з підприємств. Податковим кодексом України надано перелік ставок та перелік об'єктів оподаткування податку на прибуток підприємств, а також підприємства які звільняються від оподаткування. На сьогоднішній день базова ставка податку на прибуток підприємств складає 18%, а об'єктом оподаткування підприємств є прибуток, котрий може надходити з України чи інших держав.

4. Податок на прибуток підприємств відіграє важливу роль у фінансовій системі країни, як у формуванні бюджетів державного, так і місцевого рівнях. Податок на прибуток підприємств є одним із основних джерел доходу для державного бюджету України, який забезпечує його фінансовими ресурсами для здійснення різноманітних операцій. Збільшення надходжень податку на

прибуток до державного бюджету вказує на економічне зростання країни. У 2019 році у порівнянні із 2018, до державного бюджету надійшло на 10,2 млрд.грн. більше, у 2020 році, в порівнянні із 2019 до бюджету надійшло на 1,6 млрд.грн. більше, у 2021 у порівнянні із 2020 - на 39,1 млрд.грн. більше, а у 2022 у порівнянні із 2021 – на 30,7 млрд.грн. менше, але у 2023 році у порівнянні із 2022 надійшло 26,8 млрд.грн. більше. Починаючи з 2018 року надходження мали рівномірно зростати, але доходи у 2020 році не набагато відрізнялися від даних на 2019 рік, це сталося через початок пандемії Covid-19. Також в 2022-2023 роках, ми бачимо стрімкий спад доходів, причиною якого стало повномасштабне вторгнення на територію України. Місцеві бюджети також мають надходження податку на прибуток підприємств, але сума менша, ніж у державному бюджеті, тому що, за проведеним аналізом, податок на прибуток підприємств, на прикладі, бюджету Одеської області не відіграє дуже важливої ролі. Його частка у бюджеті складає лише 10%. За прогнозами на 2024-2026 роки також буде збільшення надходжень податку на прибуток підприємств, як до державного бюджету, так і до місцевих бюджетів, що вказує на економічне зростання країни.

4. Результати регулюючого впливу податку на прибуток підприємств на економіку держави свідчать, про вдале балансування між потребами бюджету та підтримки бізнесу. Аналіз показав підвищення надходжень податку на прибуток до зведеного бюджету, з 2018-2023 роки надходження зросли на 53,1 млрд.грн. У 2022 році спостерігається значне зниження фінансового результату до оподаткування порівняно з попередніми роками, що було зумовлено різким падінням прибутковості підприємств через повномасштабне вторгнення. Проте за прогнозом у 2023 році фінансовий результат до оподаткування підприємства, які одержали прибуток збільшиться. Ефективна ставка податку на прибуток підприємств у 2022 році знизилась до 12,8%, а у 2023 році за прогнозом ця ставка збільшиться приблизно до 14,8%. Продуктивність податку також є важливим показником ефективності оподаткування, цей показник тримався на рівні понад 70%. Динаміка

податкового навантаження податку на прибуток підприємств та обсяг прямих інвестицій в Україну нестабільна. У 2022 році обсяг прямих інвестицій було низьке та становило 1,1 млрд.дол. США, але у 2023 році прямі інвестиції склали 4,2 млрд.дол. США, що свідчить про те, що інвестори проаналізували стан країни та вирішили відновити співпрацю.

5. Визначено проблеми стягнення податку на прибуток підприємств в податковій системі України. Податок на прибуток підприємств можна вважати занадто обтяжним, через його справляння. Є постійні зміни у звітному періоді, коригування методу декларації з податку на прибуток, які не призводять до істотних змін у системі оподаткування стосовно податку, а також створюються перешкоди для виконання його функцій. Це призводить до сплати податку у подвійному/потрійному розмірі без можливості використати переплату з податку; до значної кількості податкових роз'яснень окремих норм для їх однакового застосування; до виникнення податкового спору та податкових до нарахунків; до високого рівня тіньової економіки та ухилення від сплати податку на прибуток.

6. Порівняльний аналіз систем оподаткування прибутку підприємств в Україні та Польщі показав, що надходження та частки податку на прибуток підприємств, як в державному, так і в місцевих бюджетах більше у Польщі. ВВП в Польщі більше в 4 рази, ніж ВВП в Україні. Багато в чому полякам допомогло членство у Євросоюзі: країна отримала доступ до європейських ринків та 65 мільярдів євро дотацій. Але ж вони домоглися права вступити до ЄС, у тому числі завдяки економічним успіхам. Також відрізняється ставка податку на прибуток підприємств. В Україні ця ставка становить 18%, а в Польщі – 19%. В Польщі більше ставка податку на прибуток підприємств, але надходжень цього податку також більше, тому що в Україні існує ряд пільг з податку на прибуток підприємств, які призводять до того, що українські підприємства не сплачують податок та шукають різні схеми, маневрування, щоб ухилитись від оподаткування.

7. Також надані рекомендації щодо вирішення проблем оподаткування податком на прибуток підприємств у податковій системі України. Було запропоновано зменшити податкові ставки; оприлюднювати податкові розрахунки, дані; розробити податкові правила на довгі роки, щоб підприємства стабільно працювали і планували свою роботу; впровадити аудит, перевіряти всі фінансові операції, внести в дію всі заходи для боротьби з корупцією; співпрацювати з міжнародними організаціями. Але заміна податку на прибуток підприємств на податок на виведений капітал буде найвагомішою перспективою для України, а також для забезпечення наповнення бюджету. Податок на виведений капітал може створити сприятливі умови для залучення інвестицій в Україну, що позитивно позначиться на діловій та інвестиційній активності, і водночас спростить фінансову звітність для підприємств.

АНОТАЦІЯ

Ярошинська А.Ю. «Податок на прибуток підприємств у податковій системі України».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». –

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти податку на прибуток підприємств у податковій системі України, економічна сутність та роль даного податку, етапи розвитку оподаткування підприємств в Україні, а також чинний механізм стягнення цього податку. Проаналізовано показники податку на прибуток підприємств, результати впливу податку на прибуток на економіку держави та система оподаткування підприємств в Україні та Польщі.

Запропоновано конкретні підходи та рекомендації щодо вдосконалення системи оподаткування підприємств в Україні, враховуючи висновки теоретичного аналізу та отримані результати порівняльного аналізу; обґрунтовано реформування податку на прибуток підприємств на податок на виведений капітал.

Ключові слова: податок на прибуток підприємств, оподаткування, прямий податок, економічна сутність, етапи розвитку, механізм стягнення, аналіз показників, регулюючий вплив, система оподаткування, рекомендації.

ANNOTATION

Yaroshynska A.Yu. "Corporate income tax in the tax system of Ukraine".

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty «072 Finance, banking and insurance »

(code and name of the specialty)

for the educational program «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». –

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2024.

The work deals with the theoretical aspects of the corporate income tax in the tax system of Ukraine, the economic essence and role of this tax, the stages of development of corporate taxation in Ukraine, as well as the current mechanism for collecting this tax.

Author analysis the indicators of the corporate income tax, the results of the impact of the income tax on the state economy and the corporate taxation system in Ukraine and Poland were analyzed.

Specific approaches and recommendations for improving the system of enterprise taxation in Ukraine are proposed, taking into account the conclusions of the theoretical analysis and the obtained results of the comparative analysis; the reformation of the corporate income tax into the tax on the withdrawn capital is substantiated.

Keywords: corporate income tax, taxation, direct tax, economic essence, stages of development, recovery mechanism, analysis of indicators, regulatory influence, taxation system, recommendations.